

vankelijk tot ons gekomen uit Engeland; de decoratief-illustratieve versieringen van een Walter Crane, de meer ornamentale randen en letters van Morris, ze zijn ongetwijfeld van invloed geweest op de boekversieringen hier te lande, maar daarna is men in Engeland op deze tradities doorgegaan en is er een zeer kenmerkende Engelsche boekkunst ontstaan, waarin wij bij alle persoonlijke uitingen van New, Gaskin, Gere, Anning Bell, Jessie King en vele anderen, toch een zelfde karakter is gebleven, dat wij decoratief-illustratief zouden kunnen noemen.

Naast den Engelschen invloed is ten onzent zeer spoedig de Duitsche gekomen, en op grafisch gebied vooral hebben de Duitschers met hun doorzetting, met hun zaakrijkheid, met hun verstand, dat boven hun smaak en gevoel domineerde, een kunstuiting geschapen die zich zeer goed aanpast bij het zoo mechanische vak der typografie.

De toegepaste grafische kunst in Duitschland is daarom meer een zuivere ornamentale boekkunst geworden, zoo men wil, dan de Engelsche. De Duitsche gieterijen gaven opdrachten aan teekenaars voor het ontwerpen van nieuwe letters met daarbij behorende vignetten en siermateriaal. De Duitsche teekenaars maakten hunne illustraties in verband met de gebruikte boekletter, en ongetwijfeld ging er kracht en invloed uit van de Duitsche boekkunst, die door verschillende kunstenaars als Emcke, Cissarz, Weisz, Tiemann, Koch, Wieyck gestuwd werd. Ook die Duitsche boekkunst nu is nawijsbaar in ons eigen land, zoo zelfs dat de fouten, de tekortkomingen, de uiterlijkheid ervan worden overgenomen.

Tot deze afdwalingen behoort o.a. een onberedeneerde doorvoering van „Cursief” in combinatie met „Romein”, behoort het niet alleen zeer spatieeren van jaartallen maar ook onlogisch plaatsen van een versiering tusschen de twee eerste en de laatste cijfers van het jaartal, behoort het negeeren of verkeerd toepassen van haar- en schaduwlijnen, duidelijker gezegd, van op en neer-

halen bij de letters. Bij schrijf- zoowel als bij Romeinsche letters is de eerste haal van A en N bijv. altijd dun, die van de V altijd dik, enz. enz.; dit zijn kenmerken die uit het ontstaan der letters voortvloeien, en geen bedenksels of louter toevalligheden. Deze vormeigenschappen mogen dus niet genegeerd worden, nòch uit onwetendheid, nòch opzettelijk, evenmin als een behoorlijke spatieering der letters, die afhangt van de opeenvolging: een V die op een L of A volgt zal geen of minder spatie behoeven dan een I of H waar een E achter staat. Deze regelen nu van toegepaste grafiek, die ten deele op wetenschap berusten, tendeele op schoonheidszin, worden in de tegenwoordige Duitsche boekversiering wel wat opzettelijk veronachtzaamd en... juist deze veronachtzaming door Hollandsche kunstenaars overgenomen.

* * *

Het toeval wilde dat een tweetal boekjes mij ongeveer gelijktijdig bereikten, welke beider uiterlijke verzorging aan een kunstenaarshand is toevertrouwd en die zoowel den Duitschen als den Engelschen invloed op onze boekkunst zeer duidelijk doen zien.

Het zijn: „Het Jaarboekje der Vereeniging tot bevordering der grafische kunst”, waarvan „de heer Veldheer weder de uiterlijke verzorging op zich nam”, en „Bloemen en Tuinen” door C. Jinarajadasa met boekversieringen van Otto van Tussenbroek; wie deze beide uitgaven naast elkaar ziet, dien zal het verschil in opvatting dadelijk opvallen.

Veldheer heeft meer de uiterlijkheid van de Duitsche boekkunst der laatste jaren tot de zijne gemaakt, Tussenbroek is bekoord door de charme der Engelsche boekjes. Veldheer, die een leelijke cursief maakte voor den kop van de Nieuwe Amsterdammer, waardoor die kop heel onevenwichtig boven de pagina komt te staan, heeft ook de onharmonische combinatie van cursief met Romein op den omslag van het jaarboekje toegepast.